

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy Štěpána Výborného a soudců Karly Cháberové a Jana Kratochvíla ve věci

žalobkyně: **Š.K.**
zastoupená advokátem Mgr. Martinem Drápalem
sídlem náměstí Jiřího z Poděbrad 1382/2, Praha 2

proti
žalované: **Univerzita Karlova**, IČ: 00216208
sídlem Ovocný trh 560/5, Praha 1

o žalobě proti rozhodnutí rektora žalované ze dne 31. 1. 2018, č. j. POP/UKRUK/
12/138279/2017-3,

t a k t o :

- I. Rozhodnutí rektora žalované ze dne 31. 1. 2018, č. j. POP/UKRUK/
12/138279/2017-3, se ruší a věc se vrací žalované k dalšímu řízení.
- II. Žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení ve výši 6 800 Kč
k rukám jejího zástupce Mgr. Martina Drápala, advokáta do jednoho měsíce
od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci a průběh řízení před správním orgánem

1. Žalobkyně se podanou žalobou domáhá zrušení shora označeného rozhodnutí rektora žalované, kterým bylo zamítnuto její odvolání a potvrzeno rozhodnutí rektora žalované ze dne 4. 12. 2017, č. j. POP/UKRUK/12/138279/2017-1, (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“), kterým byl žalobkyni stanoven poplatek spojený se studiem ve výši 15 000 Kč za započatých 6 měsíců studia od 1. 10. 2017 do 1. 4. 2018. Výrokem II. a III. napadeného rozhodnutí byl stanovený poplatek nesnížen a neprominut.
2. Z obsahu správního spisu soud zjistil následující, pro věc podstatné skutečnosti.
3. Žalobkyně byla od 6. 9. 2017 studentkou magisterského studijního programu Informační studia a knihovnictví, studijního oboru Studia nových médií, vyučovaného na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy (dále jen „rozhodný studijní program“). Tento studijní program navazuje na bakalářský studijní program, který žalobkyně dříve absolvovala.
4. Žalobkyně byla také studentkou bakalářského studijního programu Politologie na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy (doba studia od 3. 9. 2013 do 11. 9. 2017), který řádně neukončila.
5. Na základě prvostupňového rozhodnutí byl žalobkyni vyměřen poplatek za studium. V odůvodnění rektor žalované uvedl, že do doby studia žalobkyně byla započtena doba studia rozhodného studijního programu a doba předchozího studia, které bylo ukončeno jinak než řádně, přičemž období, ve kterých žalobkyně studovala v takových studijních programech a v aktuálním studijním programu souběžně, se do doby studia započítala pouze jednou. Takto rektor žalované dospěl k závěru, že k překročení standardní doby studia rozhodného studijního programu došlo dne 1. 10. 2017, žalobkyni tedy vznikla v akademickém roce započatém v roce 2017 povinnost platit poplatek za studium.
6. K odvolání žalobkyně rektor žalované prvostupňové rozhodnutí potvrdil.
7. Rektor žalované dospěl k závěru, že při vydání napadeného rozhodnutí byl dostatečně zjištěn skutkový stav věci a byly splněny podmínky pro stanovení poplatku spojeného se studiem.
8. K námitce, že by správní orgán při aplikaci § 58 odst. 3 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o vysokých školách“), měl vycházet z výkladu, který je pro studenta nejpriznivější a do standardní doby navazujícího magisterského studia nezapočítávat dobu předchozího studia v bakalářském studijním programu ukončeného jinak než řádně, pokud toto studium bylo v souběhu s jiným řádně ukončeným bakalářským studiem, uvedl, že pravidla pro výpočet poplatků spojených se studiem jsou stanovena v zákoně o vysokých školách a povinností každé vysoké školy je tyto poplatky vyměřovat a vybírat. Podle těchto pravidel nezaplatněnou dobu studia (standardní doba studia navýšená o 1 rok) zkracuje doba předchozích bakalářských a magisterských studií, která byla ukončena jiným způsobem než absolvováním, přičemž od celkové odstudované doby se odečte evidovaná doba rodičovství. Změna zákona o vysokých školách provedená zákonem č. 137/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách),

Shodu s prvopisem potvrzuje: M. V.

ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (dále jen „zákon č. 137/2016 Sb.“), byla přijata ve veřejném zájmu a jde o nápravu nelegitimního stavu, který doposud v zákoně o vysokých školách přetrvával.

9. Skutečnost, že od té doby jsou započítána neúspěšná studia v případech, kdy by tomu tak v minulosti nebylo, je zcela legitimní a od účinnosti zákona č. 137/2016 Sb., tj. od 1. 9. 2016, se ve všech případech postupuje u poplatků podle platné a účinné právní úpravy, tj. započítávají se neúspěšná studia od 1. 7. 2001 s výjimkou těch, po jejichž neúspěšném ukončení bylo absolvováno studium stejného typu. Navíc v lednu 2017, kdy žalobkyně ukončila studium bakalářského studijního programu absolvováním, již byla platná změna týkající se započítání doby neúspěšného studia a žalobkyně tomu mohla své chování přizpůsobit a zanechat další studium před absolvováním studia jiného.
10. K možnému prominutí či snížení uloženého poplatku (z důvodu tíživé sociální situace žalobkyně) rektor uvedl, že podle přílohy č. 1 Opatření rektora Univerzity Karlovy č. 45/2017, Postup při posuzování žádostí o prominutí či snížení poplatku spojeného se studiem (dále jen „Opatření č. 45/2017“) představuje tíživá sociální situace (doložení potvrzení z Úřadu práce o příjmech posuzované společné domácnosti do 1,5 násobku životního minima, dávky v hmotné nouzi) důvod ke snížení poplatku za studium při prvním vyměřeném poplatku v daném studijním programu, a to o 75 - 100 %. Žalobkyně však nedoložila žádné z výše uvedených potvrzení, a proto nemohl být poplatek prominut ani snížen z důvodu tíživé sociální situace.

II. Obsah žaloby

11. Žalobkyně má za to, že do doby stávajícího studia nelze započítat dobu předchozího neúspěšného bakalářského studia v části, po kterou žalobkyně současně studovala v dalším bakalářském studijním programu, který úspěšně a řádně ukončila. Výklad, že tato doba předchozího neúspěšného bakalářského studia by se do doby magisterského studia nezapočítávala pouze v případě, kdy by k řádnému a úspěšnému dokončení bakalářského studia došlo až po ukončení neúspěšného bakalářského studia, by vedl ke zcela neudržitelným a absurdním důsledkům. Není totiž důvod rozlišovat, zdali jeden studijní program student neúspěšně ukončí krátce před úspěšným a řádným dokončením druhého souběžného studia či nikoli, obzvláště pokud k ukončení obou programů dojde ve stejném akademickém roce, jak tomu bylo v případě žalobkyně. Uvedenému svědčí též historický výklad, neboť důvodová zpráva k zákonu č. 137/2016 Sb. nenaznačuje, že by na rozdíl od předchozí úpravy nově měly být do doby navazujícího magisterského studia započítávány doby předchozího neúspěšného bakalářského studia, které student studoval souběžně se studiem řádně a úspěšně ukončeného bakalářského studia, na které magisterské studium navazuje. Dle žalobkyně je další, navazující studium jevem žádoucím, státem i společnostmi podporovaným. Standardní doba studia prodloužená o jeden rok v bakalářském a navazujícím magisterském studijním programu je přitom celkem sedm let (3+1+2+1) a tuto dobu žalobkyně ještě zjevně nepřesáhla, přičemž studuje kontinuálně. Žalobkyně se tedy (s odkazem na citovanou judikaturu) dovolává zásady in dubio mitius, dle níž při střetu několika srovnatelně přesvědčivých výkladů je třeba upřednostnit výklad, který žalobkyni coby soukromou osobu nejméně zatěžuje.
12. Žalobkyně dále namítá, že výklad § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách po jeho novelizaci zákonem č. 137/2016 Sb. učiněný žalovanou vede k nepřipustné pravé

Shodu s prvopisem potvrzuje: M. V.

retroaktivitě a postihuje žalobkyni za chování a právní jednání učiněné před předmětnou novelizací, které nemohla nijak ovlivnit. V období před 1. září 2016 zákon o vysokých školách stanovil, že studentům, kteří úspěšně absolvovali bakalářský studijní program a studovali v navazujícím magisterském studijním programu, nebylo možné uložit poplatek za delší studium. Poplatek za delší studium bylo takovým studentům možné uložit pouze v případě, že přesáhli celkovou dobu dalšího, tj. magisterského studia. Tedy bez ohledu na to, zda dřívější studium absolvovali ve standardní době studia či nikoliv a zda před tím neúspěšně (jinak než řádně) ukončili jiné studium. Žalobkyně studovala dva bakalářské obory v době, kdy zanechání studia jednoho z nich, tj. jeho ukončení jinak než řádně, nebylo spojeno s negativním důsledkem, kterým stanovení poplatku za delší studium v magisterském studiu navazujícím na řádně ukončené bakalářské studium bezpochyby je. Žalobkyně má tedy za to, že ji nelze postihovat a znevýhodňovat pro jednání, která učinila před nabytím účinnosti předmětné novely, když jednala s důvěrou v právo a tehdy platné znění zákona o vysokých školách, že když úspěšně dokončí jeden bakalářský program, bude na něj moci bez postihu navázat navazujícím studiem magisterským. Pokud došlo k vypuštění výjimky pro absolventy, která by na žalobkyni jinak dopadala, jde zjevně o uplatňování práva se zpětnou účinností, tedy pravou retroaktivitou, která je však nepřipustná.

13. Žalobkyně má tedy za to, že dobu studia, které žalobkyně neukončila řádně, nejméně v části, která předchází nabytí účinnosti zákona č. 137/2016 Sb., zjevně nelze započítávat do doby jejího současného magisterského studia ve smyslu ustanovení § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách v platném znění. Nemohly tak být splněny podmínky pro vyměření poplatku, neboť žalobkyně nemohla přesáhnout standardní dobu studia prodlouženou o jeden rok.
14. Ve vztahu k neprominutí či snížení poplatku žalobkyně namítá, že žalovaná nesplnila svou poučovací povinnost ve smyslu § 4 odst. 2 správního řádu. Pokud vnitřní předpisy žalované vyžadovaly jako náležitost, resp. povinnou přílohu, žádosti o prominutí či snížení poplatku za studium určité dokumenty, měla žalovaná povinnost o tom žalobkyni přiměřeně poučit. Žalobkyně mohla jen obtížně vědět, jak rektor žalované v těchto případech postupuje a jaké doklady vyžaduje, když povinnost doložení těchto dokladů nevyplývá ze zákona ani ze statutu žalované. Uvedené povinnosti měla žalovaná dbát i v odvolacím řízení s ohledem na skutečnost, že prvním a jediným podáním, kterým se žalobkyně mohla ve věci vyjádřit, bylo až odvolání. Navíc je žalobkyně jako student svázána odvolací lhůtou 30 dní, která není dostatečnou pro získání takovýchto dokumentů s ohledem na obecnou správní lhůtu k vyřízení žádosti 30 dnů.
15. Žalobkyně vyslovuje rovněž pochybnost nad možností stanovit zásady pro rozhodování o snížení, prominutí či odložení splatnosti poplatku za studium, opatřením rektora žalované, namísto statutu žalované, jak vyžaduje zákon. V případě opatření rektora a statutu veřejné vysoké školy jde o vnitřní předpisy žalované různé síly (statut na rozdíl od opatření rektora patří mezi předpisy nejvyšší síly), které jsou přijímány, měněny a rušeny různými orgány žalované. Zákonodárce tedy úpravu těchto důležitých otázek záměrně svěřil statutu jako vnitřnímu předpisu žalované té nejvyšší síly právě i s ohledem na jeho význam, způsob jeho přijímání a jeho změn a jeho vysokou stálost v čase. V souladu se zněním zákona o vysokých školách je tak třeba vycházet ze statutu žalované, nikoliv z opatření rektora, přičemž statut žalované doložení dokumentů uvedených v rozhodnutí o odvolání nevyžaduje.

Shodu s prvopisem potvrzuje: M. V.

16. Žalobkyně též namítá, že striktní vyžadování doložení žalovanou určených důkazů a při jejich nedoložení zamítnutí žádosti, je v příkrém rozporu se zásadou volného hodnocení důkazů ve smyslu § 50 odst. 4 správního řádu. Zákon o vysokých školách ani jiný zákon nestanoví, že by pro žalovanou při posuzování tíživé sociální situace žalobkyně byly závaznými podklady potvrzení Úřadu práce či rozhodnutí o poskytnutí dávek v hmotné nouzi. Žalovaná tak měla povinnost pečlivě přihlížet ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, včetně tvrzení a důkazů předložených žalobkyní. To však zjevně neučinila, když skutečností potvrzeným žalobkyní ani jí označeným důkazům nevěnovala bytí jedinou větu. Dokonce ani neuvedla, jaké skutečnosti žalobkyně namítala a jaké důkazy ke svým tvrzením doložila, a pouze paušálně uvedla, že žalobkyně navrhuje, aby rektor vzhledem k tíživé sociální situaci účastníka poplatků prominul nebo snížil. Z napadeného rozhodnutí se žádným způsobem nepodává, jaké znaky tíživé sociální situace žalobkyně splňuje či nesplňuje, jaké znaky to vůbec jsou a které skutečnosti uváděné žalobkyní jsou či nejsou relevantní a z jakých důvodů. Rozhodnutí o odvolání tak zjevně trpí nedostatkem důvodů a je nepřezkoumatelné.

III. Vyjádření žalované

17. Námitka žalobkyně ve věci výkladu § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách není dle žalované důvodná. Zákon o vysokých školách neumožňuje více způsobů výkladu, a proto nelze na věc aplikovat zásadu in dubio mitius. Do celkové doby studia se v posuzované věci započítala doba studia rozhodného studijního programu ve smyslu zákona o vysokých školách a dále byla započtena doba předchozího studia bakalářského studijního programu, které bylo ukončeno jinak než řádně podle § 45 odst. 3 nebo § 46 odst. 3 zákona o vysokých školách. Změna zákona o vysokých školách (novelizace zákonem č. 137/2016 Sb.) byla přijata ve veřejném zájmu a jde o nápravu nelegitimního stavu, který do té doby v zákoně o vysokých školách přetrvával. Skutečnost, že se nyní započítávají neúspěšná studia i v případech, kdy by tomu tak v minulosti nebylo, je zcela legitimní a od 1. 9. 2016 se ve všech případech postupuje u poplatků podle platné a účinné právní úpravy. V době, kdy žalobkyně ukončila studium absolvováním, již byla platná změna týkající se započítání doby neúspěšného studia a žalobkyně tomu mohla své chování přizpůsobit.
18. Dle žalované není přípustná ani námitka nepřipustné retroaktivity. S ohledem na absenci přechodných ustanovení v novele zákona o vysokých školách, jsou veřejné vysoké školy povinny stanovit poplatky spojené se studiem podle platného a účinného zákona o vysokých školách, což žalovaná činí. O pravé retroaktivitě přitom lze hovořit pouze tehdy, jestliže by nová právní úprava měnila vznik právního vztahu nebo jeho následky, které nastaly přede dnem jeho účinnosti. Je však přípustné, aby nová právní úprava ode dne své účinnosti upravovala tyto následky dříve vzniklé. Změnou zákona byl pouze zrušen „benefit“, který nelegitimně zvýhodňoval některé neúspěšné studenty. Speciální úprava týkající se absolventů a studentů v magisterských studijních programech, které navazují na bakalářské studijní programy, byla neopodstatněná, a nyní je úprava pro všechny případy jednotná.
19. Žalovaná dále uvádí, že zásady pro snížení, prominutí nebo odložení termínu splatnosti vyměřeného poplatku spojeného se studiem jsou upraveny ve Statutu Univerzity Karlovy v Praze účinného ode dne 1. 1. 2017 (dostupný na: <https://cuni.cz/UK-8891.html>; dále jen „Statut“), a to v čl. 24, čl. 3 odst. 5 Přílohy č. 2 s tím, že ty jsou dále konkretizovány a prováděny v opatření rektora.

20. Žalovaná opakuje, že žalobkyně v průběhu řízení nedoložila žádná potvrzení, jež vyžaduje pro prominutí nebo snížení poplatku z důvodu tíživé sociální situace Opatření č. 45/2017, a proto jí poplatek nemohl být prominut ani snížen.
21. Ve vztahu k poučovací povinnosti žalovaná uvádí, že úprava týkající se řízení o stanovení poplatku je obsažena v § 68 zákona o vysokých školách, přičemž dle § 68 odst. 2 věty druhá není vysoká škola v řízení ve věcech podle odstavce 1 písm. a/ až f/ (tedy i vyměření poplatku spojeného se studiem podle § 58 odst. 3 a 4 písm. f/) povinna před vydáním rozhodnutí ve věci vyrozumět studenta o možnosti vyjádřit se k podkladům rozhodnutí a právo nahlížet do spisu náleží studentům až po oznámení rozhodnutí. Dle § 68 odst. 3 věty první téhož zákona pak platí, že vydání rozhodnutí je prvním úkonem vysoké školy v řízení ve věcech uvedených v písmenech c) a e), pokud jsou v souladu s vnitřním předpisem vysoké školy nebo fakulty zahájena z moci úřední, a ve věcech uvedených v odstavci 1 písm. f). Pokud jde tedy o řízení o stanovení poplatku spojeného se studiem, byl postup žalované plně v souladu se zákonem o vysokých školách.
22. Žalovaná navrhuje žalobu zamítnout.

IV. Replika žalobkyně

23. Žalobkyně v replice na vyjádření žalované setrvala na své předchozí argumentaci.
24. Zopakovala, že poplatkem je sankciována i za dobu studia, po kterou neplatila novela zákona o vysokých školách č. 137/2016 Sb., tedy i za dobu, kdy předmětné jednání žalobkyně nebylo spojeno s negativním důsledkem, kterým uložení poplatku za studium bezpochyby je. Žalobkyně nemohla žádným způsobem (legitimně) očekávat, že v případě navazujícího magisterského studia bude z tohoto důvodu znevýhodněna a bude jí uložen poplatek za studium i za tuto dobu. Závěry žalované zcela popírají závěry ustálené judikatury k otázce nepřipustnosti započítávání doby studia před zavedením poplatků za delší studium při jejich ukládání.
25. Žalovaná pak poněkud zavádějícím způsobem uvádí, že žalobkyně má namítat, že nebyla před vydáním prvostupňového rozhodnutí vyrozuměna o zahájení řízení, nemohla se k věci vyjádřit a seznámit s podklady rozhodnutí, přičemž odkazuje na ustanovení § 68 odst. 2 zákona o vysokých školách. Nic takového však žalobkyně nenamítá. Žalobkyně namítá, že právě proto, že se řízení zahajuje vydáním rozhodnutí, měl rektor žalované zvláště dbát v řízení o odvolání na svou poučovací povinnost před nevyhověním její žádosti o prominutí či snížení poplatku. To však rektor žalované neučinil.

V. Posouzení žaloby Městským soudem v Praze

26. Soud dle § 75 s. ř. s. přezkoumal žalobou napadené rozhodnutí, jakož i řízení, které předcházelo jeho vydání, v rozsahu žalobou tvrzených bodů nezákonnosti, kterými je vázán, podle skutkového a právního stavu ke dni vydání žalobou napadeného rozhodnutí, a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
27. Podle § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách, ve znění účinném od 1. 9. 2016, platí, že studuje-li student ve studijním programu déle, než je standardní doba studia zvětšená o jeden rok v bakalářském nebo magisterském studijním programu, stanoví mu veřejná vysoká škola poplatek za studium, který činí za každých dalších započatých šest měsíců studia nejméně jedenapůlnásobek základu; do doby studia se započtou též doby všech předchozích studií v bakalářských a magisterských studijních

Shodu s prvopisem potvrzuje: M. V.

programech, které byly ukončeny jinak než řádně podle § 45 odst. 3 nebo § 46 odst. 3, nejde-li o předchozí studium, po jehož ukončení student řádně ukončil studijní program stejného typu. Období, ve kterém student studoval v takovýchto studijních programech, nebo v takovýchto studijních programech a v aktuálním studijním programu souběžně, se do doby studia započítávají pouze jednou. Od celkové doby studia vypočtené podle tohoto odstavce se však nejdříve odečte uznaná doba rodičovství.

28. Podle § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách, ve znění účinném do 31. 8. 2016, studuje-li student ve studijním programu déle, než je standardní doba studia zvětšená o jeden rok v bakalářském nebo magisterském studijním programu, stanoví mu veřejná vysoká škola poplatek za studium, který činí za každých dalších započatých šest měsíců studia nejméně jedenapůlnásobek základu; do doby studia se započtou též doby všech předchozích studií v bakalářských a magisterských studijních programech, které byly ukončeny jinak než řádně podle § 45 odst. 3 nebo § 46 odst. 3, přičemž období, ve kterém student studoval v takovýchto studijních programech a v aktuálním studijním programu souběžně, se do doby studia započítávají pouze jednou. Od celkové doby studia vypočtené podle tohoto odstavce se však nejdříve odečte uznaná doba rodičovství.
29. Podle § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách, ve znění účinném do 31. 8. 2016, studuje-li absolvent bakalářského nebo magisterského studijního programu v dalším bakalářském nebo magisterském studijním programu, stanoví mu veřejná vysoká škola poplatek za studium, který činí za každý další započatý jeden rok studia nejvýše základ podle odstavce 2; to neplatí, studuje-li absolvent bakalářského studijního programu v navazujícím magisterském studijním programu či jde-li o souběh řádných studijních programů nepřesahující standardní dobu studia programu jednoho. Pokud celková doba dalšího studia překročí standardní dobu studia, stanoví veřejná vysoká škola poplatek za studium podle odstavce 3.
30. Z komparace znění zákona o vysokých školách účinného před novelou provedenou zákonem č. 137/2016 Sb. a znění zákona účinného po této novele vyplývá, že dřívější právní režim byl postaven na rozlišování pojmů student a absolvent. Na absolventa (osobu, která řádně ukončila bakalářské či magisterské studium) se zásadně použilo ustanovení § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách (podle kterého mu bylo možné vyměřit poplatek za další studium, jehož výše byla ohraničena maximálně jednonásobkem zákonem stanoveného základu (§ 58 odst. 2) za každý započatý rok studia). Poplatek za delší studium podle § 58 odst. 3 zákona (se započtením doby studia ve studijních programech ukončených jinak než řádně) mohl být absolventovi vyměřen pouze za předpokladu, že délka jeho dalšího studia přesáhla standardní dobu studia. Novelou zákona č. 137/2016 Sb., účinnou od 1. 9. 2016, došlo ke změně v tom smyslu, že byla zrušena specifická úprava poplatků za studium absolventa bakalářského nebo magisterského studijního programu v dalším studijním programu (srov. důvodová zpráva k předmětné novele zákona). Nově pro všechny studenty (včetně absolventů, kteří již řádně dokončili bakalářské nebo magisterské studium) platí, že pokud student studuje déle, než je standardní doba studia zvětšená o jeden rok, je mu stanoven poplatek za (delší) studium za každých dalších 6 započatých šest měsíců studia, s tím, že do doby studia jsou započítány též doby všech předchozích studií, které byly ukončeny jinak než řádně.
31. Vůči studentům, kteří nebyli absolventy, nedošlo předmětnou novelou zákona o vysokých školách k žádné změně. Změna právní úpravy se však dotkla absolventů, kterým bylo dříve možné vyměřit po dobu standardní doby studia pouze poplatek za další studium (bez

ohledu na dřívější řádně neukončená studia) a poplatek za delší studium (se započtením dřívějších řádně neukončených studií) jim byl stanoven až po překročení standardní doby studia. Nově je absolventům vyměřen poplatek za delší studium stejně jako ostatním studentům, a to po překročení standardní doby studia zvětšené o jeden rok s tím, že do doby studia se započtou doby předchozích studií ukončených jinak než řádně.

32. Soud přitom nemůže přisvědčit žalobkyni, že by za současné právní úpravy nebylo možno do doby stávajícího studia vůbec započítat dobu předchozího neúspěšného bakalářského studia v části, po kterou žalobkyně současně studovala v dalším bakalářském studijním programu.
33. Ustanovení § 58 odst. 3 věty za středníkem jednoznačně stanoví, že do doby studia se započtou doby všech předchozích studií v bakalářských a magisterských studijních programech, které byly ukončeny jinak než řádně podle § 45 odst. 3 nebo § 46 odst. 3, nejde-li o předchozí studium, po jehož ukončení student řádně ukončil studijní program stejného typu. Zákon tedy normuje dvě podmínky, za jejichž splnění bude do doby studia započtena též doba předchozího studia: 1) předchozí studium bylo ukončeno jinak než řádně a 2) po (jinak než řádně) ukončení tohoto studia student neukončil řádně studijní program stejného typu (v případě žalobkyně bakalářský studijní program). Pokud jsou obě tyto podmínky splněny, bude předchozí doba studia započtena. Nelze proto než konstatovat, že zákon neumožňuje více způsobů výkladu, a proto nelze na věc aplikovat zásadu in dubio mitius (při pochybnostech postupovat mírněji).
34. Soud nepopírá, že uvedená změna zákona o vysokých školách se může zdát studentům navazujících magisterských studijních oborů „přísnější“. Na druhou stranu však odpovídá skutečnosti, že ačkoli je dána společenská prospěšnost vysokoškolského vzdělávání, jeho poskytování zákonodárce nepovažuje za únosné v takové míře, jako je tomu u vzdělání základního nebo středního stupně. Stát tak podporuje v první řadě dosažení jednoho vysokoškolského titulu v určitých mezích plně. To zákonodárce vyjádřil tím, že umožnil bezúplatné studium bakalářských a magisterských studijních programů v celkové době standardního studia prodloužené o jeden rok. Získání dalšího vysokoškolského titulu je zákonodárcem sice považováno za určitý nadstandard, nicméně v zásadě prospěšný, a proto také není automaticky další studium zpoplatněno. Výjimku tvoří situace (viz předchozí bod), kdy student v minulosti řádně neukončil určitý studijní program a ani následně neukončil studijní program stejného typu. Uvedené reflektuje skutečnost, že nelze považovat za prospěšné, pokud student studuje více studijních programů, aniž by směřoval k jejich ukončení. Tímto přístupem zatěžuje vzdělávací systém, který musí vynakládat finanční prostředky na jeho studium, a také „blokuje“ místo pro vzdělání jiným uchazečům. Pokud tedy student určité studium řádně neabsolvuje, odpovídá smyslu zákona a účelu stanovení poplatku za vysokoškolské studium, že toto nikoli řádně absolvované studium je mu následně započteno do délky dalšího studia, což může ústít ve vyměření poplatku za studium dle § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách již v rámci jinak standardní doby studia. Jde přitom o jistou regulaci studia, která vede k tomu, aby nebyl systém vysokoškolského studia zatěžován „studenty-vybírači“, neboť důsledek jejich nikoli vážného studia je totožný jako v případě věčných studentů, kteří reálně nejsou schopni vysokoškolské studium ukončit, nebo jen za neadekvátní dobu.
35. Uvedené zároveň není v příkrém rozporu s předchozí právní úpravou, která sice rozlišovala na rozdíl od současné právní úpravy poplatek za delší a další

studium, avšak i v případě poplatku za delší studium v dalším studijním programu, byla u absolventů nezpлатněna pouze standardní doba dalšího studia, aniž by se uplatnilo dobrodíní prodloužení bezplatného studia o jeden rok (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne rozsudku ze dne 22. 6. 2017, čj. 9 As 160/2016 – 49). Zákonodárce tedy dopředu deklaroval „přísnější“ režim u studentů dalších studijních programů, přičemž tento princip je plně uplatněn pro účely stanovení poplatku za studium též za současné právní úpravy, kdy je k délce dalšího studia započtena délka dříve řádně neukončených studijních programů (za shora vedených podmínek).

36. Jestliže žalobkyně v této souvislosti namítá, že není důvod rozlišovat, zdali student neúspěšně ukončí jeden studijní program před úspěšným a řádným dokončením druhého souběžného studia či nikoli, tak právě tato okolnost je pro stanovení poplatku určující. Pokud student již jedno studium absolvoval, tak není důvod jej „podporovat“ v absolvování dalšího studijního programu stejného typu. Zákonodárce takovou možnost dalšího studia nikterak nezapovídá, avšak v případě, kdy nedojde k jeho řádnému ukončení, tak tuto skutečnost negativně reflektuje ve stanovení rozhodné doby pro placení poplatku za studium, což je dle soudu plně legitimní. Zákonodárce by v tomto hledu mohl být dokonce ještě „přísnější“ a nerozlišovat, zdali student následně (po nikoli řádném ukončení jednoho studia) řádně ukončí studijní program stejného typu. Zakotvením této podmínky však udělil beneficium těm studentům, kteří osvědčili, že i přes původně neúspěšné studium byli schopni vystudovat studijní program stejného typu.
37. Soud pak pro úplnost musí dát za pravdu žalované, že bylo plně věcí žalobkyně, zdali své studium ve studijním programu Politologie ukončí ještě před získáním prvního bakalářského titulu či nikoli tak, aby dostala podmínkám § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách, neboť k datu ukončení jejího studia (v obou bakalářských studijních programech) již nabyl účinnosti zákon č. 137/2016 Sb. Musela být tedy srozuměna s aktuálně nastavenými podmínkami pro vyměření poplatku za studium.
38. Tuto námitku tedy soud shledal nedůvodnou.
39. Soud však shledal důvodnou námitku, že novelizovanou právní úpravu poplatků za studium nebylo možno aplikovat na celou dobu neúspěšného studia žalobkyně.
40. Zákon č. 137/2016 Sb., který poměrně zásadně změnil podmínky vzniku poplatkových povinností absolventů veřejných vysokých škol, neobsahuje žádné přechodné ustanovení, které by umožnilo v některých případech postupovat podle dřívějšího znění zákona o vysokých školách. V takových případech časového střetu staré a nové právní úpravy obecně platí, že ode dne účinnosti nové právní normy se i právní vztahy vzniklé za účinnosti předchozí právní normy, řídí právní normou novou. Pokud by bylo úmyslem zákonodárce, aby v určitých případech bylo za účinnosti současné právní úpravy postupováno podle právní úpravy předchozí, muselo by to být stanoveno přímo v zákoně. Právní vztahy a jejich atributy dané zákonem se v průběhu času mění, aniž by to obecně bylo možné považovat za nežádoucí. Právo totiž musí reagovat na společenské změny, přičemž nelze požadovat, aby právní úprava určitých vztahů zůstala do konce jejich trvání beze změny.
41. Přípustná je obecně i taková změna právní úpravy, která zavádí nové finanční postihy za jednání, které dříve postihováno nebylo. Studentovi není při zápisu ke studiu nijak garantována výše poplatků po celou dobu studia, nebo že v průběhu studia dojde ke zpлатnění jednání, které dříve zpлатněno nebylo. V obecné rovině lze tedy přisvědčit

žalované, že nová právní úprava je aplikovatelná i na studenty, kteří začali studovat před nabytím účinnosti předmětné novely.

42. Problém však soud spatřuje v tom, že žalovaná v daném případě aplikovala pravidlo obsažené v § 58 odst. 3 věty první za středníkem, podle něhož se do doby studia započtou doby všech předchozích studií v bakalářských nebo magisterských studijních programech, které byly ukončeny jinak než řádně. Jak již bylo uvedeno, od 1. 9. 2016 došlo ke změně v systému poplatků za studium vůči absolventům v tom smyslu, že poplatek za studium je jim vyměřen po překročení standardní doby studia zvětšené o jeden rok, do celkové doby studia se přitom započtou doby všech předchozích studií ukončených jinak než řádně.
43. Novela zákona č. 137/2016 Sb., kterou k této změně došlo, přitom, jak již bylo řečeno, neobsahuje žádné přechodné ustanovení. Konkrétně neexistuje žádné přechodné ustanovení, které by stanovilo, jakým způsobem se pro účely výkladu novelizovaného § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách (ve vztahu k absolventům) posuzují neúspěšně ukončená studia probíhající již v době přede dnem nabytí účinnosti novely. Ustanovení § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách, ve znění od 1. 9. 2016, podle kterého se do „do doby studia započtou též doby všech předchozích studií v bakalářských a magisterských studijních programech, které byly ukončeny jinak než řádně, nejde-li o předchozí studium, po jehož ukončení student řádně ukončil studijní program stejného typu“ by tak mělo být prima facie vykládáno tak, že se započtou jakákoli studia splňující uvedené podmínky, tedy též studia započatá, resp. ukončená, před 1. 9. 2016.
44. Nejvyšší správní soud však v rozsudku ze dne 29. 8. 2013, č. j. 7 As 46/2013-34, uvedl, že *„pravidlo zakotvené v § 58 odst. 3 v části věty za středníkem zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, jež stanoví, že „do doby studia se započtou též doby všech předchozích studií v bakalářských a magisterských studijních programech, které byly ukončeny jinak než řádně podle § 45 odst. 3 nebo § 46 odst. 3, přičemž období, ve kterém student studoval v takovýchto studijních programech a v aktuálním studijním programu souběžně, se do doby studia započítávají pouze jednou“, může být aplikováno pouze na dobu studia po účinnosti novely provedené zákonem č. 147/2001 Sb.“* Nejvyšší správní soud v tomto rozsudku konstatoval, že *„[p]rávní pravidla musí jednotlivci umožňovat volbu mezi různými druhy jednání, jež právo určitým způsobem kvalifikuje, např. podrobuje, anebo naopak nepodrobuje, zpoplatnění. To tedy znamená, že právo má usilovat o to, aby kvalifikační kritéria, která používá, byla časově zakotvena pokud možno až do doby po účinnosti právního předpisu stanovujícího nové pravidlo chování, a pokud možno se má vyvarovat toho, aby tato kritéria byla vázána na okolnosti nastalé před účinností nové úpravy, neboť tyto okolnosti jednotlivec již nemůže zpětně svým chováním změnit. Výjimky z tohoto pravidla, tedy zpětné působení práva v tom smyslu, že právo minulé události nově kvalifikuje pro jednotlivce přísnějším (nevýhodnějším) způsobem, jsou možné pouze výjimečně, za situace, kdy potřeba změny a nového (vůči jednotlivci přísnějšího) obsahu právní regulace je natolik intenzívní, že při porovnání konkurujících si zájmů a hodnot opravňuje k zásahu do právní jistoty a důvěry jednotlivců v to, že právo bude stanovováno způsobem, jenž jim umožní přizpůsobit jeho obsahu své jednání. Taková potřeba, a tedy důvod k připuštění zpětného působení ust. § 58 odst. 3 věta za středníkem zákona o vysokých školách, ve znění zákona č. 147/2001 Sb., není dána. Zájem zákonodárce na racionálnější chování studentů vysokých škol je jistě zcela legitimní, ale právní úprava motivující zavedením poplatkové povinnosti k takovému jednání má působit na aktuální chování studentů po okamžiku své účinnosti, a nikoli znevýhodnit určité studenty za*

chování před účinností zpřísnující úpravy, které je sice z pohledu platného práva nežádoucí, avšak na něž staré dříve platné právo pohlíželo jako na jednání, které není třeba poplatkově postihovat. Proto ust. § 58 odst. 3 věta za středníkem zákona o vysokých školách ve znění zákona č. 147/2001 Sb. je použitelný pouze na doby studia po 1. 7. 2001.“

45. Nejvyšší správní soud se v citovaném rozsudku zabýval aplikovatelností pravidla obsaženého v § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách, ve znění účinném od 1. 7. 2001 (týkajícího se započtení neúspěšně ukončených studií do celkové doby studia studentů – nikoliv absolventů), přičemž uzavřel, že toto pravidlo může být aplikováno pouze na doby studií uskutečněných po účinnosti zákona, kterým bylo pravidlo do zákona zavedeno (na doby studií po 1. 7. 2001). Městský soud dospěl k závěru, že zde vyslovené závěry jsou přiměřeně aplikovatelné i na nyní projednávanou věc, neboť zákonem č. 137/2016 Sb. bylo do zákona o vysokých školách také zakotveno pravidlo o započítávání předchozích neúspěšně ukončených studií do celkové doby studia. Dle názoru soudu je třeba poukázat na princip ochrany důvěry občanů v právo a s ním související princip zákazu zpětné účinnosti právních norem, který spočívá v tom, že není možné posoudit lidské chování, právní skutečnosti či právní vztahy, které se uskutečnily dříve, než právní norma nabyla účinnosti (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2007, č. j. 9 As 8/2007-94).
46. I v případě aplikace pravidla obsaženého v § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách, vztahujícího se po 1. 9. 2016 i na absolventy studující ve standardní době studia, platí, že použitá kvalifikační pravidla by měla být časově zakotvena pokud možno do doby po účinnosti právního předpisu stanovujícího nové pravidlo chování, a pokud možno se má právní úprava vyvarovat toho, aby tato kritéria byla vázána na okolnosti nastalé před účinností nové úpravy, neboť tyto okolnosti adresát právní normy již nemůže zpětně svým chováním změnit. Výjimky z tohoto pravidla, tedy zpětné působení práva tím způsobem, že právo minulé události nově kvalifikuje nevýhodnějším způsobem, jsou možné pouze výjimečně, v případě intenzivní potřeby změny a nového (přísnějšího) obsahu právní regulace vůči jednotlivci. Taková potřeba a tedy důvod k připuštění zpětného působení pravidla o započtení dřívějších studií na absolventy studující další studium ve standardní době studia zde není dána. Soud je přesvědčen, že právní úprava má působit na aktuální chování studentů (absolventů) po okamžiku své účinnosti, a nikoli znevýhodnit určité studenty (absolventy) za chování před účinností zpřísnující úpravy, na které bylo dříve pohlíženo jako na jednání, které není třeba poplatkově postihovat. Není možné negativně zohledňovat jednání, kterého se v okamžiku nabytí účinnosti nové právní úpravy již nebylo možné zdržet. Předpokladem pro odrazení adresáta právní normy od určitého chování prostřednictvím regulace je povědomí adresáta o existenci této normy. Nelze očekávat, že se adresát v reálném čase bude řídit normou, kterou nezná, a to proto, že norma v té době neexistovala.
47. Z uvedených důvodů má soud za to, že pravidlo uvedené v § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách, ve znění účinném od 1. 9. 2016, o započtení dřívějších řádně neukončených studií do doby studia, je možné ve vztahu k absolventům, jejichž aktuální studium nepřesáhlo standardní dobu studia, aplikovat až na doby studia po 1. 9. 2016.
48. Z napadeného rozhodnutí vyplývá, že žalobkyně studovala v aktuálním studijním programu ve standardní době studia. Kromě toho žalobkyně dříve studovala ve dvou studijních programech, který jeden řádně ukončila a jeden ukončila jinak než řádně. Protože však toto dřívější studium ukončené jinak než řádně probíhalo (alespoň zčásti) v

období před nabytím účinnosti zákona č. 137/2016 Sb. (studiu probíhalo od 3. 9. 2013 do 11. 9. 2017), nebylo ze shora uvedených důvodů možné celou dobu tohoto studia započítávat do doby studia aktuálně probíhajícího studia. Pokud tak žalovaná učinila, a na základě toho dospěla k závěru, že žalobkyně překročila standardní dobu studia zvětšenou o jeden rok, a v důsledku toho jí vyměřila poplatek za studium, postupovala nezákonně.

49. Uvedenou námitku tedy soud shledal důvodnou.
50. Soud se dále věnoval námitkám vztahujícím se k výrokům napadeného rozhodnutí, jimiž nebyl žalobkyni uložený poplatek snížen ani prominut.
51. Podle § 58 odst. 7 věty druhé zákona o vysokých školách rektor může v rámci rozhodování o odvolání proti rozhodnutí o vyměření poplatku spojeného se studiem vyměřený poplatek snížit, prominout nebo odložit termín jeho splatnosti s přihlédnutím zejména ke studijním výsledkům a sociální situaci studenta podle zásad uvedených ve statutu veřejné vysoké školy.
52. Podle čl. 3 odst. 5 Přílohy č. 2 Statutu může v odvolacím řízení rektor poplatek snížit, prominout nebo odložit termín jeho splatnosti. Podrobnosti stanoví opatření rektora. Důvody pro snížení, prominutí nebo odložení splatnosti jsou zejména:
- a. vynikající studijní, vědecké nebo další tvůrčí výsledky, dosažené v rámci studia, v němž bylo vydáno rozhodnutí o vyměření poplatku,
 - b. absolvování studijního pobytu organizovaného nebo zajištěného prostřednictvím fakulty anebo univerzity na jiné vysoké škole v zahraničí,
 - c. tíživá sociální situace nebo jiné vážné důvody,
 - d. jiný důvod hodný zvláštního zřetele.
53. Příloha č. 1 Opatření č. 45/2017 v bodu 1 uvádí: „tíživá sociální situace - potvrzení z ÚP o příjmech posuzované společné domácnosti do 1,5 násobku životního minima, dávky v hmotné nouzi“.
54. Soud předně nemůže přisvědčit žalobkyni, že by zásady pro rozhodování o snížení či prominutí poplatku za studium byly stanoveny opatřením rektora žalované. Jak vyplývá ze shora uvedené rekapitulace vnitřních předpisů žalované, základní principy pro snížení nebo prominutí poplatku jsou stanoveny čl. 3 odst. 5 Přílohy č. 2 Statutu, a to včetně důvodů pro jeho snížení či prominutí. Není tedy pravdou, že by tyto podmínky stanovovalo pouze opatření rektora. To pouze v podrobnostech konkretizuje okolnosti prominutí či snížení poplatku, a to včetně stanovení rozpětí, v němž může být poplatek snížen. Zároveň na toto opatření výslovně odkazuje Statut žalované, protože se nejedná o vnitřní předpis žalované, jež by byl „utajen“. Lze přisvědčit žalobkyni, že opatření rektora a statut vysoké školy jsou vnitřní předpisy různé síly, avšak i s ohledem na proces jejich přijímání lze akceptovat, pokud jsou konkrétní podrobnosti vztahující se ke snížení či prominutí poplatku za studium obsaženy v opatření rektora. Jedná se totiž o předpis, který může být poměrně snadno změněn a reagovat na aktuálně nastalé poměry, protože se jeví vhodnější, aby právě v něm byly upraveny konkrétní okolnosti týkající se stanovení poplatku za studium.
55. Soud však musí přisvědčit žalobkyni, že žalovaná pochybila ve způsobu, jakým posoudila její žádost o zohlednění jí tvrzené tíživé sociální situace.

Shodu s prvopisem potvrzuje: M. V.

56. Tíživá sociální situace je jako jeden z důvodů pro snížení nebo prominutí poplatku výslovně zmíněna v § 58 odst. 7 zákona o vysokých školách i čl. 3 odst. 5 psím. c) Přílohy č. 2 Statutu žalované. Jakkoli není vyloučeno, aby opatření děkana stanovilo faktory, jež budou při posuzování tíživé sociální situace zohledněny, tak zároveň musí mít žalovaná na paměti, že náležité posouzení sociální situace studenta jako možný důvod pro regulaci poplatku za studium normuje již zákon o vysokých školách. Proto je její povinností přihlédnout k důvodům uváděným studentem, jimiž má být prokazována jeho tíživá sociální situace, a vstřícně těmto tvrzením jeho sociální situaci posoudit.
57. V dané věci žalobkyně v odvolání ke své tíživé sociální situaci uvedla, že její příjem je tvořen příjmem z brigády (9 000 Kč měsíčně) a výživným poskytovaným rodiči (5 000 Kč), přičemž ani jeden z těchto příjmů nemá žalobkyně do budoucna zaručen. Po uhrazení ubytování (5 000 Kč), stravy, ošacení, kulturních aktivit a nákladů spojených se studiem je žalobkyně měsíčně schopna ušetřit maximálně několik stokorun. Rektor žalované v napadeném rozhodnutí na tuto argumentaci stroze reagoval tak, že žalobkyně nedoložila potvrzení Úřadu práce o příjmech posuzované společné domácnosti do 1,5 násobku životního minima či dávek v hmotné nouzi, a proto nebyly splněny podmínky bodu 1. Přílohy č. 1 Opatření č. 45/2017.
58. Rektor žalované tedy v odůvodnění napadeného rozhodnutí vůbec nereagoval na konkrétní argumentaci žalobkyně, kterou uplatnila v podaném oprávněném prostředku. Odůvodnění sice odkazuje na příslušné opatření rektora, avšak nehodnotí konkrétní důvody, proč žalobkyně těchto podmínek nedosahuje. A z těchto důvodů jej soud shledal v této části nepřezkoumatelným.
59. Soud uznává, že obsah Opatření č. 45/2017 byl lehce pro žalobkyni dostupný a ta se tedy mohla (a měla) seznámit s podmínkami v tomto opatřeními stanovenými (nadto na skutečnost, že podrobnosti o snížení či prominutí poplatku jsou upraveny v opatření rektora, upozorňoval i Statut). Přesto však pro posouzení žádosti žalobkyně o snížení či prominutí poplatku bylo stěžejní, zda uvedla (v rámci odvolání) určité skutečnosti, které by mohly eventuálně svědčit důvodnosti této žádosti, respektive by mohly prokazovat její tíživou sociální situaci, neboť zákon ani Statut žádné další podmínky, jimiž by mohla tuto tíživou sociální situaci prokázat, nestanoví. A ostatně také Opatření č. 45/2017 teprve až v rámci přílohy nazvané „Přehled důvodů pro prominutí nebo snížení poplatku stanoveného podle § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách“, uvádí jako podmínku „potvrzení z ÚP o příjmech posuzované společné domácnosti do 1,5 násobku životního minima, dávky v hmotné nouzi“. Z uvedeného vyplývá (i přes určitou stručnost a zkratkovitost dané podmínky), že právě uvedené dokumenty mají dosvědčit tíživou sociální situaci studenta, o jehož poplatku za studium je rozhodováno, aniž by však výslovně vylučovaly, že by sociální situace mohla být prokázána též jinými důkazními prostředky. Proto bylo dle soudu povinností žalované posoudit tvrzení uváděné žalobkyní o její tíživé sociální situaci s tím, že pokud žalovaná trvala na předložení uvedených dokumentů jakožto jediných důkazů prokazujících její tíživou sociální situaci, tak měla žalobkyni vyzvat k jejich předložení.
60. K poučovací povinnosti soud uvádí, že dle § 4 odst. 2 správního řádu správní orgán v souvislosti se svým úkonem poskytne dotčené osobě přiměřené poučení o jejích právech a povinnostech, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné. Poučovací povinnost správních orgánů v řízeních, která vedou, je obecně zaměřena na poučení o procesních právech a povinnostech (rozsudek

Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 10. 2010, č. j. 5 As 1/2010 – 76). Správní řád sice výslovně nestanoví, že poučovací povinnost správního orgánu se vztahuje pouze na procesní práva a povinnosti, nicméně z povahy správního řádu jako procesního předpisu vyplývá, že správní orgán je povinen poučit účastníky o právech a povinnostech plynoucích z právních předpisů upravujících řízení před správními orgány. Poučovací povinnost se nadto váže pouze k úkonům správního orgánu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 10. 2010, č. j. 1 As 51/2010 – 214). Poučovací povinnost proto není absolutní a bezbřehá, ale má své limity, přičemž nemůže plně nahradit služby kvalifikované právní pomoci, neboť její součástí nemá být návod, co by účastník řízení měl nebo mohl činit, aby dosáhl žádaného výsledku.

61. Poučovací povinnost se tedy nevztahuje na poučování o otázkách hmotného práva, tedy zda a jak mají účastníci řízení hájit v řízení svá práva a jaké důsledky pro ně plynou z toho, že tak neučiní. Ve vztahu k poučení o sféře hmotněprávní Nejvyšší správní soud však konstatoval, že je třeba přihlížet jednak k okolnostem daného případu, jakož i k řešené agendě. Takto má poučovací povinnost týkající se otázek hmotného práva své místo především v řízeních, jejichž předmětem jsou sociální dávky (srov. rozsudek ze dne 26. 8. 2008, č. j. 6 Ads 57/2007-42), neboť v situaci, kdy český právní řád neupravuje realizaci práva sociálně slabých na bezplatné zastoupení ve správním řízení, jsou soudy i správní úřady povinny tím pečlivěji dbát procesních práv nemajetných účastníků (srov. rozsudek ze dne 10. 5. 2012, č. j. 6 Ads 157/2011-56).
62. V posuzované věci si sice nejednalo o řízení, jehož předmětem by byly sociální dávky. Přesto však byla hodnocena sociální situace žalobkyně, a proto bylo dle soudu povinností žalované v tomto směru přistupovat k maximální ochraně jejích práv. A to včetně náležitého poučení o tom, jaké dokumenty má předložit k prokázání jí tvrzené tíživé sociální situace. Jak již bylo řečeno, bylo povinností žalované především posoudit, zdali se žalobkyně nenachází v tíživé sociální situaci a tedy zda splňuje podmínky pro prominutí či snížení poplatku dle § 58 odst. 7 zákona o vysokých školách a čl. 3 odst. 5 písm. c) Přílohy č. 2 Statutu. A nikoli bez dalšího trvat na předložení dokumentů, na něž odkazuje Opatření č. 45/2017, aniž by žalobkyni informovala, že pouze a jedině tyto dokumenty bude považovat za průkazné pro posouzení jí tvrzené tíživé sociální situace. Nadto nelze přehlédnout specifika procesu řízení o vyměření poplatku spojeného se studiem, které fakticky začíná až vydáním prvostupňového rozhodnutí. Z tohoto důvodu je také obrana studenta vůči němu omezena především na podání odvolání, přičemž i z toho důvodu by žalovaná měla dbát zvýšené ochrany práv účastníků řízení, a to včetně poučovací povinnosti v těchto případech.
63. Soud tedy i tuto námitku žalobkyně shledal důvodnou.

VI. Závěr

64. Žalobkyně se svými námitkami tedy uspěla; městský soud proto zrušil napadené rozhodnutí pro nezákonnost dle § 78 odst. 1 s. ř. s. a zčásti pro nepřezkoumatelnost dle § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a vrátil věc žalované k dalšímu řízení, v němž bude žalovaná vázána právním názorem soudu (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).
65. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Úspěšná žalobkyně má právo na náhradu nákladů řízení, které sestávají z odměny advokáta za dva úkony

právní služby (převzetí a příprava zastoupení, žaloba; soud za úkon právní služby nepovažoval podání repliky k vyjádření žalované, neboť její podání nebylo vyžádáno a žalobkyně v ní neuvedla žádné nové argumenty nad rámec podané žaloby) po 3100 Kč podle § 11 odst. 1 písm. a), d), § 7 bodu 5, § 9 odst. 4 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb. (advokátní tarif), včetně náhrady hotových výdajů (2 x 300 Kč) podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu. Celková výše přiznaných nákladů řízení tak činí (6 200 + 600 =) 6 800 Kč, jejichž povinnost k náhradě soud přiznal proti žalované k rukám právního zástupce žalobkyně ve třicetidenní lhůtě k plnění.

P o u č e n í :

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 22. ledna 2020

JUDr. PhDr. Štěpán Výborný, Ph.D., v. r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje: M. V.